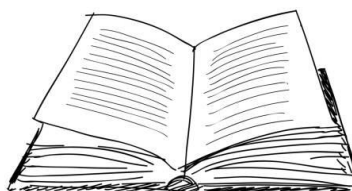

Vek nemôže byť dôvodom k diskriminácii

www.seniorinfo.sk

Obsah

Úvod.....	3
O projekte.....	4
Čo je diskriminácia.....	5
Seniori ako zraniteľná skupina.....	7
Diskriminácia na základe veku	9
Diskriminácia na základe zdravotného postihnutia	11
Antidiskriminačný právny rámec.....	13
Možnosti ochrany pred diskrimináciou.....	15

Úvod

Vážení čitatelia,

touto publikáciou by sme Vám radi priblížili problematiku diskriminácie zameranú na zraniteľnú skupinu obyvateľstva, akou sú seniori.

S diskrimináciou ako takou sa v bežnom živote stretol v určitej forme azda každý z nás. No o to ťažšie je to v prípade, ak sú diskriminácii vystavené osoby vyššieho veku, ktoré si mnohokrát nevedia sami pomôcť, resp. nemajú nikoho, na koho by sa mohli so svojím problémom obrátiť.

Pevne veríme, že obsah tejto publikácie bude pre Vás prínosný a že sa nám podarí zodpovedať aspoň základné aspekty tak závažného problému, akým je diskriminácia.

V Malackách, dňa 31. augusta 2022

S úctou,

Seniorské informačné centrum

O projekte

Projekt **„Vek nemôže byť dôvodom k diskriminácii“** je zameraný na poradenstvo a osvetu v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie, vrátane pomoci obetiam diskriminácie, najmä na trhu práce. Cieľom projektu je špecializovanými informačnými aktivitami zabezpečiť prevenciu a elimináciu diskriminácie.

V projekte sa usilujeme o zvyšovanie povedomia verejnosti o nediskriminácii a o zefektívnenie implementácie antidiskriminačnej legislatívy.

Projekt bol finančne podporený Radou vlády Slovenskej republiky pre prevenciu kriminality. Partnermi projektu sú Jednota dôchodcov na Slovensku a Občianske združenie – spoločne proti kriminalite.

Cieľovou skupinou v projekte sú najmä starší ľudia, ktorí sa často stávajú obeťami rôznych spôsobov zneužitia, podvodov, diskriminácie, násilia, či zanedbávania.

**„ČLOVEK NIE JE V STAROBE
MÚDREJŠÍ, LEN OPATRNEJŠÍ.“**
Ernest Hemingway

Čo je diskriminácia

DISKRIMINÁCIA vo všeobecnosti predstavuje také konanie, keď sa v tej istej situácii zaobchádza s jedným človekom (skupinou ľudí) inak než s iným človekom (skupinou ľudí) na základe jeho odlišnosti, napr. pohlavia, národnosti, príslušnosti k etnickej skupine, veku, zdravotného postihnutia, sexuálnej orientácie, politického, náboženského alebo iného zmýšľania, a pod.

Pre posúdenie otázky, či určité konanie je diskriminačné alebo nie, je potrebné skúmať viaceré aspekty, konkrétne:

- dôvod diskriminácie
- oblasť diskriminácie
- formu diskriminácie
- existenciu tzv. komparátora (osoby alebo skupiny osôb, ktoré sa nachádzajú v rovnakej alebo porovnateľnej situácii ako obeť diskriminácie)

Antidiskriminačný zákon rozlišuje rôzne **FORMY** diskriminácie, a to:

- priama diskriminácia
- nepriama diskriminácia
- obťažovanie
- sexuálne obťažovanie
- neoprávnený postih
- pokyn na diskrimináciu
- nabádanie na diskrimináciu

***Kto je povinný dodržiavať zásadu rovnakého
zaobchádzania?***

Každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.

Zásadu rovnakého zaobchádzania sú povinné dodržiavať štátne orgány, orgány územnej samosprávy, orgány záujmovej samosprávy, fyzické osoby i právnické osoby.

Seniori ako zraniteľná skupina

SENIOR predstavuje všeobecné označenie pre človeka, ktorý dovŕšil **60. rokov veku**.

Starnutie ako biologický proces so sebou prináša množstvo vývinových zmien, ktoré možno rozdeliť do troch kategórií:

1. FYZICKÉ ZMENY

- zmena osoby po vizuálnej stránke (vráskavenie kože, šedivenie vlasov, zhrbenie postavy, vypadávanie zubov,...)
- zvýšenie chorobnosti
- ubúdanie fyzických síl, problémy s rovnováhou, problémy so spánkom, krvným tlakom, srdcom,...

2. PSYCHICKÉ ZMENY

- výskyt rôznych psychických porúch (demencia, poruchy vedomia – stavy zmätenosti, depresie, adaptačné poruchy, psychotické poruchy,...)
- nižšia odolnosť voči stresu, traumám, konfliktom, zvýšený sklon k úzkosti či podozrievavosti

3. SOCIÁLNE ZMENY

- sociálne starnutie je zväčša spojené s odchodom do dôchodku
- strata aktívnych kontaktov so spolupracovníkmi
- pokles životnej úrovne z dôvodu úbytku finančných prostriedkov
- sociálna izolácia

Seniorov zaradzujeme k zraniteľnej skupine aj preto, že mnohokrát sú vystavení **rôznym formám domáceho násilia**, ako napríklad:

- fyzické násilie
- psychické násilie
- ekonomické násilie
- sexuálne násilie

Zo strany spoločnosti si preto seniori zasluhujú zvýšenú mieru ochrany, pomoc a podporu.

Diskriminácia na základe veku

Diskriminácia na základe veku je **PRIAMOU DISKRIMINÁCIOU**.

K priamej diskriminácii dochádza, keď:

- sa s osobou zaobchádza nepriaznivo,
- v porovnaní so spôsobom, akým sa zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo s ostatnými, ktorí sú v podobnej situácii,
- a dôvodom je, že konkrétna charakteristika, ktorej je nositeľom, spadá do „chránených dôvodov“

sa s osobou zaobchádza nepriaznivo,

Ide teda o konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou **INÉHO VEKU** v porovnateľnej situácii.

VEK PATRÍ MEDZI NAJČASTEJŠÍ DÔVOD DISKRIMINÁCIE.

Ide o tzv. chránený dôvod, ktorý možno objektívne odôvodniť.

K diskriminácii na základe veku môže dochádzať v rôznych oblastiach života, najčastejšie sa však s ňou stretávame **na pracovisku**. Akákoľvek diskriminácia na základe veku je nezákonná, či už je to pri:

- prijímaní do zamestnania (uverejňovania pracovných inzerátov, prijímacie pohovory)
- výkone činnosti (pridelovanie úloh, odborné vzdelávanie, odmeňovanie, hodnotenie pracovného výkonu, funkčný postup, prepúšťanie)
- nároku na dôchodok

V oblasti zamestnávania však existujú aj **VÝNIMKY** v prípade, ak:

- rozdielne zaobchádzanie je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami,
- tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie
- a pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.

Diskriminácia na základe zdravotného postihnutia

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím vymedzuje osoby so zdravotným postihnutím ako **osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnym alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčinnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými.**

Za diskrimináciou na základe zdravotného postihnutia sa v zmysle uvedeného Dohovoru rozumie *každé robenie rozdielov, vylúčenie alebo obmedzenie na základe zdravotného postihnutia, ktorých cieľom alebo účinkom je narušiť alebo znemožniť uznávanie, využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti na rovnakom základe s ostatnými.*

K diskriminácii z dôvodu zdravotného postihnutia môže dochádzať v spojení s **rôznymi občianskymi a politickými právami**, ako napríklad:

- v oblasti zamestnaneckých a pracovnoprávných vzťahov
- v oblasti prístupu k tovarom a službám
- v oblasti práva na vzdelávanie
- v oblasti slobody pohybu
- pri výkone volebného práva

Podľa práva Európskej únie sa pojem zdravotné postihnutie nevzťahuje na každý zdravotný stav (dokonca závažný), ale len na taký stav, ktorý bráni tejto osobe „*mať prístup k zamestnaniu, k jeho výkonu alebo postupu v zamestnaní*“.

Vedeli ste, že...

- *Súdny dvor Európskej únie zdôraznil, že choroby nemôžu byť jednoducho stotožňované so zdravotným postihnutím. Ak však v prípade, keď choroba alebo iný zdravotný problém spĺňajú túto definíciu (napríklad v prípade obezity), musia byť nezávisle na svojej povahe a svojom pôvode považované za zdravotné postihnutie.*
- *Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie je osoba prepustená zo zamestnania z dôvodov súvisiacich s takouto chorobou **obeťou diskriminácie na základe zdravotného postihnutia.***

Antidiskriminačný právny rámec

Zásada rovnosti a zákaz diskriminácie sú zakotvené nielen v medzinárodných dokumentoch, alebo aj vo vnútroštátnej právnej úprave.

ANTIDISKRIMINAČNÁ LEGISLATÍVA NA MEDZINÁRODNEJ ÚROVNI

Ide najmä, nie však výlučne, o tieto právne dokumenty:

- Všeobecná deklarácia ľudských práv
- Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd
  - Charta základných práv Európskej únie
  - Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania
- Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod

ANTIDISKRIMINAČNÁ LEGISLATÍVA NA VNÚTROŠTÁTNEJ ÚROVNI

Ide najmä, nie však výlučne, o tieto právne dokumenty:

- Ústava Slovenskej republiky
- Antidiskriminačný zákon
  - Zákonník práce

Podľa článku 12 Ústavy SR:

- (1) Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. ...
- (2) Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. ...

Podľa § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona:

- (1) Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.

Možnosti ochrany pred diskrimináciou

Právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou má v zmysle antidiskriminačného zákona **KAŽDÝ**. Ak dôjde k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania, dotknutá osoba má v takýchto prípadoch viacero možností, ako postupovať, resp. ako sa brániť.

SŤAŽNOSŤ.

- uplatňuje sa v prípadoch, ak dôjde k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch
- zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky
- nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávných vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť

PODNET NA PRÍSLUŠNÝ INŠPEKTORÁT PRÁCE.

- inšpektorát práce vykonáva dozor nad dodržiavaním predpisov v oblasti pracovnoprávných vzťahov
- podnet na inšpektorát práce môže podať zamestnanec
- v prípade zistenia porušenia zákona môže byť zamestnávateľovi uložená pokuta

PODANIE ŽALOBY NA SÚD.

- ak sa osoba domnieva, že je alebo bola dotknutá na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať svojich práv na súde
- môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie
- ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie dotknutej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch

MEDIÁCIA.

- mediácia je mimosúdna činnosť, pri ktorej osoby zúčastnené na mediácii pomocou mediátora riešia spor, ktorý vznikol z ich zmluvného vzťahu alebo iného právneho vzťahu
- ide o alternatívny spôsob riešenia sporov
- výsledkom mediácie je záväzná písomná dohoda pre osoby zúčastnené na mediácii

SŤAŽNOSŤ NA EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.

- sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva možno podať až po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych prostriedkov ochrany práva
- sťažnosť smeruje voči štátu, ktorý vo vzťahu k sťažovateľovi porušil niektoré právo obsiahnuté v Európskom dohovore o ľudských právach
- sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva je potrebné podať v lehote štyroch mesiacov od posledného vnútroštátneho rozhodnutia o sťažnosti dotknutej osoby